

بیخبر بلگرامی

بی‌خبر بلگرامی، میر عظیم‌الله حسینی واسطی بلگرامی (د [ذیقعدہ ۱۱۴۲/۴هـ](#)، ۱۷۳۰)، متخلص به «بی‌خبر»، [عارف](#)، [شاعر](#) و هنرمند [سده ۱۲ق/۱۸م](#) می‌باشد.

فهرست مندرجات

- ۱ - پدر
- ۲ - زندگی
- ۳ - ملاقت با بیدل دهلوی
- ۴ - وفات
- ۵ - آثار
- ۶ - فهرست منابع
- ۷ - پانویس
- ۸ - منبع

پدر

[پدر](#) او میر لطف‌الله احمدی، معروف به شاه‌لدها (د ۱۱۴۳ق) اهل [طریقت](#) بود و اصل ایشان از سادات حسینی واسط است که در [بلگرام](#) سکنا گزیدند، میر غلامعلی آزاد بلگرامی از مریدان میر لطف‌الله بود و [کتب انیس المحققین](#) را در [شرح حال](#) او نوشته است.
[۱] اقبال، ظفر، «ماقل و دل»، ج ۱، ص ۵۵، دانش، اسلام‌آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.
[۲] خلیل، علی ابراهیم، صحف ابراهیم، ج ۱، ص ۲۳، پتته، ۱۹۷۸م.
[۳] منزوی، فهرستواره کتابهای فارسی، ج ۳، ص ۲۰۲۷، تهران، ۱۳۷۶ش.

زندگی

تاریخ ولادت بی‌خبر و جزئیات زندگی او در منابع روشن نیست،
[۴] اقبال، ظفر، «ماقل و دل»، ج ۱، ص ۵۵، دانش، اسلام‌آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.
[۵] خلیل، علی ابراهیم، صحف ابراهیم، ج ۱، ص ۲۳، پتته، ۱۹۷۸م.
[۶] خوشگو، بندر این داس، سفینه، ج ۳، ص ۱۷۲، پتته، ۱۹۵۹م.
تنها می‌دانیم که به [تصوف](#) گرایش داشت، [خط شکسته](#) را بسیار خوب می‌نوشت و در [موسیقی](#) متبحر بود.
[۷] بهگوان داس هندی، سفینه هندی، ج ۱، ص ۳۰، پتته، ۱۹۵۸م.
[۸] آزاد بلگرامی، غلامعلی، مآثر الکرام، ج ۱، ص ۳۱۷، حیدرآباد نکن، ۱۹۱۳م.

ملاقات با بیدل دهلوی

بی‌خبر با [بیدل دهلوی](#) ملاقت و گفت‌وگو داشته، و شرح آن را در اثر خود به نام سفینه بی‌خبر آورده است.
[۱] آزاد بلگرامی، غلامعلی، مآثر الکرام، ج ۱، ص ۳۱۵-۳۱۶، حیدرآباد نکن، ۱۹۱۳م.
[۲] اقبال، ظفر، «ماقل و دل»، ج ۱، ص ۵۶، دانش، اسلام‌آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.

وفات

بی‌خبر بلگرامی در ۱۴۲۱ق در **دهلی** درگذشت و در جوار **مزار شیخ نظام‌الدین اولیادهلوی** به خاک سپرده شد.

[۱۱] آزاد بلگرامی، غلامعلی، مآثر الکرام، ج ۱، ص ۳۲۵، حیدرآباد دکن، ۱۹۱۳م.

[۱۲] خوشگو، بندر ابن داس، سفینه، ج ۳، ص ۱۷۳، پنته، ۱۹۵۹م.

[۱۳] اقبال، ظفر، «ماقل و دل»، ج ۱، ص ۵۵، دانش، اسلام آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.

آثار

از وی آثار چندی به جای مانده است:

۱. **دیوان** با ۷ هزار **بیت** که شامل **قصیده**، **غزل**، **رباعی** و **مثنوی** است. اشعاری از این دیوان در **مآثر الکرام** آمده است و نسخه خطی آن در کتابخانه خدابخش **پنته** نگهداری می‌شود.

[۱۴] شیر، اطهر، مرآةالعلوم، ج ۳، ص ۸۳، پنته، ۱۹۶۷م.

[۱۵] نوشاهی، عارف، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی پاکستان کراچی، ج ۱، ص ۱۲۴، اسلام‌آباد، ۱۳۶۲ش.

۲. سفینه بی‌خبر، زندگی‌نامه فارسی‌سرایان سده ۱۲ق است که به ترتیب الفبایی در ۱۱۴۱ق جمع‌آوری، و تنظیم شده است، دو نسخه خطی آن در دانشگاه **لاهور** و دانشگاه اسلامی **علیگره** موجود است.

[۱۶] خوشگو، بندر ابن داس، سفینه، ج ۱، ص ۵۵، پنته، ۱۹۵۹م.

[۱۷] خلیل، علی ابراهیم، صحف ابراهیم، ج ۱، ص ۲۳، پنته، ۱۹۷۸م.

[۱۸] اقبال، ظفر، «ماقل و دل»، ج ۱، ص ۵۶، دانش، اسلام آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.

[۱۹] منزوی، خطی مشترک، ج ۱۱، ص ۷۴۹.

[۲۰] آقابزرگ، الذریعة، ج ۱۲، ص ۷۹۵.

[۲۱] منزوی، فهرستواره کتابهای فارسی، ج ۳، ص ۱۹۱۷، تهران، ۱۳۷۶ش.

۳. غبار خاطر، رساله‌ای است که اظهار تأسف از گرومبندی و سقوط مسلمانان در روزگار نویسنده که دوباره چپ شده است.

[۲۲] اقبال، ظفر، «ماقل و دل»، ج ۱، ص ۵۵، دانش، اسلام آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.

[۲۳] نوشاهی، عارف، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی پاکستان کراچی، ص ۴۴۰، اسلام‌آباد، ۱۳۶۲ش.

۴. مائل و دل، رساله‌ای درباره **عقل** و **ادراک**، و معیار درستی و نادرستی آنهاست که دو نسخه خطی آن در کتابخانه آصفیه حیدرآباد دکن و انجمن ترقی اردو وجود دارد.

[۲۴] اقبال، ظفر، «ماقل و دل»، ج ۱، ص ۵۵، دانش، اسلام آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.

[۲۵] منزوی، فهرستواره کتابهای فارسی، ج ۲، ص ۹۷۷، تهران، ۱۳۷۶ش.

فهرست منابع

(۱) آزاد بلگرامی، غلامعلی، مآثر الکرام، حیدرآباد دکن، ۱۹۱۳م.

(۲) آقابزرگ، الذریعة.

(۳) اقبال، ظفر، «ماقل و دل»، دانش، اسلام آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.

(۴) بهگوان داس هندی، سفینه هندی، پنته، ۱۹۵۸م.

(۵) خلیل، علی ابراهیم، صحف ابراهیم، پنته، ۱۹۷۸م.

(۶) خوشگو، بندر ابن داس، سفینه، پنته، ۱۹۵۹م.

(۷) شیر، اطهر، مرآةالعلوم، پنته، ۱۹۶۷م.

(۸) منزوی، خطی مشترک.

(۹) منزوی، فهرستواره کتابهای فارسی، تهران، ۱۳۷۶ش.

(۱۰) نوشاهی، عارف، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی پاکستان کراچی، اسلام‌آباد، ۱۳۶۲ش.

پانویس

۱. ↑ اقبال، ظفر، «ماقل و دل»، ج ۱، ص ۵۵، دانش، اسلام آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.

۲. ↑ خلیل، علی ابراهیم، صحف ابراهیم، ج ۱، ص ۲۳، پنته، ۱۹۷۸م.

۳. ↑ منزوی، فهرستواره کتابهای فارسی، ج ۳، ص ۲۰۲۷، تهران، ۱۳۷۶ش.

۴. ↑ اقبال، ظفر، «ماقل و دل»، ج ۱، ص ۵۵، دانش، اسلام آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.

۵. ↑ خلیل، علی ابراهیم، صحف ابراهیم، ج ۱، ص ۲۳، پنته، ۱۹۷۸م.

۶. ↑ خوشگو، بندر ابن داس، سفینه، ج ۳، ص ۱۷۲، پنته، ۱۹۵۹م.

۷. ↑ بهگوان داس هندی، سفینه هندی، ج ۱، ص ۳۰، پنته، ۱۹۵۸م.

۸. ↑ آزاد بلگرامی، غلامعلی، مآثر الکرام، ج ۱، ص ۳۱۷، حیدرآباد دکن، ۱۹۱۳م.

۹. ↑ آزاد بلگرامی، غلامعلی، مآثر الکرام، ج ۱، ص ۳۱۵-۳۱۶، حیدرآباد دکن، ۱۹۱۳م.

۱۰. ↑ اقبال، ظفر، «ماقل و دل»، ج ۱، ص ۵۶، دانش، اسلام آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.

۱۱. ↑ آزاد بلگرامی، غلامعلی، مآثر الکرام، ج ۱، ص ۳۲۵، حیدرآباد دکن، ۱۹۱۳م.

۱۲. [خوشگو، بندر ابن داس، سفینه، ج ۳، ص ۱۷۳، پتته، ۱۹۵۹م.](#)
۱۳. [اقبال، ظفر، «ماقلّ و دل»، ج ۱، ص ۵۵، دانش، اسلام آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.](#)
۱۴. [شیر، اطهر، مرآةالعلوم، ج ۳، ص ۸۳، پتته، ۱۹۶۷م.](#)
۱۵. [نوشاهی، عارف، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی پاکستان کراچی، ج ۱، ص ۱۲۴، اسلام آباد، ۱۳۶۲ش.](#)
۱۶. [خوشگو، بندر ابن داس، سفینه، ج ۱، ص ۵۵، پتته، ۱۹۵۹م.](#)
۱۷. [خلیل، علی ابراهیم، صحف ابراهیم، ج ۱، ص ۲۳، پتته، ۱۹۷۸م.](#)
۱۸. [اقبال، ظفر، «ماقلّ و دل»، ج ۱، ص ۵۶، دانش، اسلام آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.](#)
۱۹. [منزوی، خطی مشترک، ج ۱۱، ص ۷۴۹.](#)
۲۰. [آقابزرگ، الذریعة، ج ۱۲، ص ۷۹۵.](#)
۲۱. [منزوی، فهرستواره کتابهای فارسی، ج ۳، ص ۱۹۱۷، تهران، ۱۳۷۶ش.](#)
۲۲. [اقبال، ظفر، «ماقلّ و دل»، ج ۱، ص ۵۵، دانش، اسلام آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.](#)
۲۳. [نوشاهی، عارف، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی پاکستان کراچی، ص ۴۴۰، اسلام آباد، ۱۳۶۲ش.](#)
۲۴. [اقبال، ظفر، «ماقلّ و دل»، ج ۱، ص ۵۵، دانش، اسلام آباد، ۱۳۶۶ش، شم ۹.](#)
۲۵. [منزوی، فهرستواره کتابهای فارسی، ج ۲، ص ۹۷۷، تهران، ۱۳۷۶ش.](#)

منبع

[دانشنامه بزرگ اسلامی، مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی، برگرفته از مقاله «بیخیر بلگرامی»، ج ۱۳، ص ۵۳۴۶.](#)

رده‌های این صفحه: [تراجم](#) | [خطاطان](#) | [شاعران](#) | [هنرمندان](#)